

Ing. Jaroslav Izák
minister životného prostredia

Vec: Stanovisko k riešeniu kalamity v Tatranskom národnom parku.

A. Prehľad odborných podkladov spracovaných k problematike riešenia kalamity v TANAPe.

Materiály využiteľné pre rozhodovanie

- o likvidácii následkov veternej kalamity a následného premnoženia podkôrneho hmyzu
- o otázkach ďalšieho rozvoja Vysokých Tatier.

Stretnutie L. Miklosa, bývalého ministra životného prostredia s vybranou skupinou odborníkov 30. 6. 2005 v Častej - Papierničke (záznam je v prílohe č.1)

Uvedené stretnutie vyústilo do návrhu spracovať prognózu poškodenia porastov podkôrníkmi po kalamite vo Vysokých Tatrách. Táto bola spracovaná a má názov:

Aktualizovaná prognóza poškodenia porastov podkôrníkmi po kalamite vo Vysokých Tatrách

Spracovali: Ing. R. Jakuš, PhD. – Ústav ekológie lesa, SAV Zvolen, Ing. Marek Turčáni, PhD. a Ing. R. Raši PhD. – Lesnícky výskumný ústav Zvolen, Ing. Slavomír Celer – Správa TANAP.

Prognóza je v prílohe č. 2. Je spracovaná na 5 rokov. Príloha obsahuje aj mapu prekryvu s navrhovanou zonáciou. Mapa je v prílohe č.3.

V oblasti Tichej doliny (v rámci navrhovanej zóny A) je odhad nasledovný:

- pásmo vysokého rizika rozšírenia lykožrútov do lesných porastov je v dolnej časti Tichej doliny približne 150 metrov od existujúcich kalamitísk z roku 2004,
- pásmo stredného rizika zasahuje lesné porasty bezprostredne susediace s pásmom vysokého rizika na západných svahoch Tichej doliny a niekoľko lesných porastov na západ od ústia Tichej doliny
- ostatná časť doliny (prevažná časť lesných porastov) je v pásme nízkeho rizika

V oblasti Kôprovej doliny (v rámci navrhovanej zóny A) je odhad nasledovný:

- pásmo vysokého rizika rozšírenia lykožrútov do lesných porastov je v dolnej časti Kôprovej doliny na severných svahoch v lesných porastoch bezprostredne susediacich existujúcim kalamitíštiam z roku 2004 (plošne rozsiahlejšie kalamitíštia, ktorých podstatné časti sa nachádzajú v zóne C),
- pásmo stredného rizika zasahuje lesné porasty bezprostredne susediace s pásmom vysokého rizika na južných svahoch Kôprovej doliny v blízkosti jej ústia
- ostatná časť doliny (prevažná časť lesných porastov) je v pásme nízkeho rizika

V tejto súvislosti je potrebné poznamenať, že gradácia (množenie) lykožrútov prebieha v 5-7 ročných cykloch, po ktorých dochádza k výraznému útlmu. Takúto skúsenosť s cyklami významnejšej gradácie lykožrútov v Białowieszkom národnom parku (Poľsko) za posledných

rokov dokumentuje Gutowski, 2001, pričom uvádza aj súvislosť s prípadným bojom s lykožrutom:

- Veľké premnoženie podkôrneho hmyzu sa v Bialowieszkom parku v posledných 100 rokoch vyskytlo najmenej 5 krát (1919-1922, 1950-57, 1960-66, 1983-88, 1994-97). Vo všetkých prípadoch došlo k poklesu populácie podkôrneho hmyzu rovnako v obhospodarovaných lesoch ako v národnom parku...
- Na dĺžku trvania gradácie nemá boj s lykožrutom väčší vplyv. Gradácia sa po 3-4 rokoch zastavuje v prísnych rezerváciách ako aj v okolitých lesoch...

K obdobným záverom došiel aj kolektív autorov (Grodzki, Jakuš, Lajzová, Sitková, Maczka, Škvarenina) v štúdiu uverejnenej v roku 2005, podľa ktorej je vzťah asanačnej ťažby na početnosť lykožrútov štatisticky nevýznamný. Významnosť na gradáciu lykožrútov sa preukázala u ukazovateľov počasie, expozícia a vek lesných porastov.

Vzhľadom k uvedenému a na základe posledného monitoringu pracovníkmi S-TANAPu vykonaného v dotknutej oblasti sa predpokladá kulminácia početnosti lykožrúta smrekového v období rokov 2006-2007.

Dňa 8. 6 a 12. 6. 2006 vykonali pracovníci výskumnej stanice ŠL TANAP – Ing. Ferenčík, Ing. Jurík a pracovníci Lesníckej ochrannárskej služby Ing. M. Zúbrík a Ing. J. Vakula kontrolu situácie s podkôrným hmyzom na OO Podbánske so záverom :

„V ponechanej poškodenej hmote je stále dostatok miesta pre vývoj aj časti ďalšej generácie podkôrníkov. Počas letného rojenia sa však už môže lokálne prejaviť aj jej nedostatok na založenie novej generácie a podkôrny hmyz môže napadnúť okolité stojace stromy. Tento vývoj je na mnohých miestach vysoko pravdepodobný. Kriticky ohrozená je celá oblasť stojacich porastov susediacich s územiaми s nespracovanou hmotou.“

Celé stanovisko je v prílohe č. 4.

Poznámka:

Na uvedenú pochôdzku neboli prizvaní pracovníci S-TANAPu. Podľa názoru Správy TANAPu nie je situácia až taká kritická.

Správa TANAP spracovala aktuálnu situáciu nasledovne:

Stav podkôrneho hmyzu v Tichej a Kôprovej doline zistený na základe projektu: Projekt ochrany lesa v územnej pôsobnosti ŠOP SR Správy TANAPu na zabezpečenie opatrení na zabránenie šírenia a premnoženia škodcov z chránených území s piatym stupňom ochrany v zmysle §28 ods. 3 zákona NR SR č. 326/2005 Z. z. ku dňu. 13. 9. 2006
Ing. Rastislav Jakuš, PhD – Ústav Ekológie Lesa, Slovenská Akadémia Vied, Zvolen; Ing. Slavomír Celer a Ing Karol Kaliský – Správa Tatranského národného parku, Tatranská Štrba.

Autori projektu, z ktorých dvaja sa podieľali aj na spracovaní už uvedenej prognózy, dospeli k nasledovnému záveru

„Pri prípadnej ťažbe dreva by došlo k likvidácii prirodzených nepriateľov podkôrneho hmyzu, ktorí majú voči lykožrutom spozdený vývoj a nachádzajú sa hlavne v ležiacich stromoch. To znamená, že ťažbou dreva by sa zväčšila intenzita premnoženia lykožrúta v Tichej a Kôprovej doline v nasledujúcich rokoch.“

Celé stanovisko je v prílohe č.5.

Hodnocení funkcí a funkční ujmy lesních ekosystému TANAP v dôsledku větrné kalamity (2004) Etapa I. Tichá a Kôprová dolina, Etapa II. Lesy rekreační – Tatranská Lomnica, Štrbské pleso, Starý Smokovec

Spracoval Prof. Il'ja Vyskot, CSc. a kol. - Mendelova zemnědělská a lesnická fakulta v Brne.

Uvedený materiál upozorňuje na to, že kalamitou boli poškodené aj mimoprodukčné funkcie lesa a snaží sa ich metodikou používanou v ČR oceniť. Záverom však upozorňuje na nasledovné skutočnosti:

„Poloha a geomorfológia Tichej a Kôprovej doliny odlišuje dopady na funkčný stav ekosystémov od ostatných postihnutých oblastí. Prakticky sa jedná o izolovanú plochu necelú 23% rozlohy územia TANAP postihnutého kalamitou. Rozsah poškodenia lesných ekosystémov je tu výrazne nižší.

Študované územie je v najvyššom stupni ochrany prírody s návrhom bezzásahového režimu. Toto prípadné spoločenské rozhodnutie vedie k významnej podpore ochrany prírody v TANAPe a SR, avšak s potenciálnymi rizikami možných hmyzích kalamít. V prípade prírody vzdialeného managementu, tu však do budúcnosti možno očakávať podobné následky klimatických epizód v lese. Je treba odporučiť osvietené konsenzuálne postupy pri zásadných politických a spoločenských rozhodnutiach o využití územia.“

Poznámka:

1. Autori nepriamo odporúčajú ponechanie územia na samovývoj keď hovoria, že .
V prípade prírody vzdialeného managementu , tu však do budúcnosti možno očakávať podobné následky
2. Bolo by vhodné už urobenú prognózu z roku 2005 aktualizovať tými istými autormi v roku 2006.

Celý materiál sa nachádza na MŽP SR – odbore OPaK.

Smerom k udržateľnému tatranskému regiónu (nezávislá štúdia strategického charakteru – súhrn), Bratislava

Zostavovateľ Doc. RNDr. Mikuláš Huba, CSc.

Uvedená štúdia je viac zameraná na prípadný ďalší rozvoj Vysokých Tatier, rešpektuje však návrh zóny A spracovaný S-TANAPu.

Štúdia sa nachádza na MŽP SR – odbore OPaK.

Štúdia trvalo udržateľného rozvoja Vysoké Tatry 2005, Vládny výbor pre obnovu a rozvoj Vysokých Tatier(VVORT,) koordinácia VVMZ spol. s.r.o.

Uvedená štúdia podporuje opäť návrh S-TANAPu na bezzásahovú zónu A a Tichú a Kôprovú dolinu označuje za zónu ticha.

„Kapitola Urbanizácia

Funkčná oblasť z hľadiska frekvencie návštevnosti a hustoty turistických chodníkov: Časť Liptovské Kopy – Tichá a Kôprová dolina

- zóny najväčšej ochrany zóny ticha, bez perspektívy zvyšovania intenzity pohybu návštevníkov

Kapitola 10.1 Vyjadrenie sa ku rozpracovanému návrhu zonácie TANAPu

V súčasnosti existujú dva pracovné návrhy zonácie.

- a. návrh S-TANAPu, ktorý korešponduje s návrhom zonácie v systéme NATURA 2000, a ktorý hodnotí celé územie súčasného národného parku
- b. návrh ŠL TANAPu, ktorý vychádza z pôvodnosti lesov v rámci jednotlivých lesných parciel v lesnom vegetačnom stupni, podrobnejšie sa nevyjadruje k vyšším vegetačným stupňom, nezahŕňa územie Západných Tatier

Návrh zonácie S-TANAPu je komplexný a na prevažnej časti územia sa v ňom uplatňuje princíp postupného vyznievania vplyvov (postupný, priestorovo diferencovaný prechod od zóny D po zónu A)

Zonácia ŠL TANAP nehodnotí podrobnejšie územie vo vyšších vegetačných stupňoch a ako celok ho považuje za zónu A. Z tohto hľadiska je tento model zonácie neprijateľný,

keďže sa v ňom neodráža ani dnešná realita, ani rozvojové prvky cestovného ruchu zamerané na usmernenie návštevnosti v budúcnosti.

Zonácia S-TANAP do určitej miery rešpektuje súčasný stav i predpoklad vývoja návštevnosti do budúcnosti.“

Celá štúdia sa nachádza na www.stránke vlády.

Krajinno-ekologicky optimálne priestorové a funkčné využitie územia Biosférickej rezervácie Vysoké Tatry

ÚKE SAV - Ing. Július Oszlányi, CSc., RNDr. Zita Izakovičová, PhD. a kolektív.

Uvedená štúdia sa stotožňuje z návrhom zóny A spracovaným S-TANAPu a navrhuje v nej nasledovný manažment:

„Všetky ekosystémy zóny A je potrebné ponechať bez ľudského zásahu, vrátane lesných ekosystémov, ktorých drevinové zloženie bolo narušené vonkajšími stresovými faktormi (vetrové, hmyzové, snehové, námrazové a iné kalamity lesných počastiv).“ (str. 58)

Celá štúdia sa nachádza na MŽP SR – odbore OPaK.

Aktualizácia krajinnoekologického plánu regiónu Vysoké Tatry - Revitalizácia územia regiónu Vysoké Tatry po prírodnej kalamite

SAŽP CKEP, 2005

„Navrhované východiská pre zóny bez zásahu odstraňovania kalamity:

- Udržať stav smrekových porastov v TANAPe v takom stave, aby bolo po definitívnom schválení zonácie možno vyhlásiť národný park podľa kritérií IUCN. (minimalizácia poškodenia porastov ťažbou)
- Nájsť postup akceptovateľný organizáciami MŽP SR aj MP SR a mimovládnyimi organizáciami

Územie dotknutých NPR rozdeliť podľa návrhu zonácie TANAPu, na potenciálnu zónu A (I) a potenciálnu zónu B (II). V rámci týchto zón realizovať nasledovné opatrenia:

- Na všetkých prístupných miestach v navrhovanej zóne B budú kmene obsadené lykožrútom smrekovým asanované frézovaním. V navrhovanej zóne A a na neprístupných miestach budú kmene ponechané bez zásahu. Kmene je potrebné asanovať do 15. mája. V chladných lokalitách do konca mája. Po tomto termíne už asanácia kmeňov, z ktorých vyletel lykožrút nemá zmysel.“

Celý materiál sa nachádza na MŽP SR – odbore KP.

Porovnanie dokumentácie pre územia Vysokých Tatier

Spracoval SAŽP –Centrum krajinného plánovania Prešov

Ide o porovnanie štyroch materiálov vypracovaných pre riešenie situácie vo V. Tatrách, ale nie s jednotným zadaním.

A. Smerom k udržateľnému tatranskému regiónu (nezávislá štúdia strategického charakteru – súhrn), Bratislava, zostavovateľ Doc. RNDr. Mikuláš Huba, CSc.

B. Štúdia trvalo udržateľného rozvoja Vysoké Tatry 2005, VVORT, koordinácia VVMZ

C. Krajinno-ekologicky optimálne priestorové a funkčné využitie územia Biosférickej rezervácie Vysoké Tatry, ÚKE SAV - Ing. Július Oszlányi, CSc., RNDr. Zita Izakovičová, PhD. a kolektív

D. Aktualizácia krajinnoekologického plánu regiónu Vysoké Tatry - Revitalizácia územia regiónu Vysoké Tatry po prírodnej kalamite, SAŽP CKEP, 2005

Porovnaním jednotlivých materiálov dospela SAŽP k záveru:

„Pre všetky ďalšie kroky v TANAPe je rozhodujúce prijať zonáciu, zjednotiť správy a riadenie územia národného parku a presunúť rozvojové tendencie do podhoria okrem rekonštrukcie jestvujúcich aktivít, v nevyhnutnej miere ich doplnenie.“

Celé porovnanie sa nachádza na MŽP SR – odbore OPaK.

Závery misie IUCN v Tatranskom národnom parku (16. – 18.4.2005)

V dňoch 16. až 18. 4. 2005 sa na požiadanie slovenských členov IUCN uskutočnila vo Vysokých Tatrách misia IUCN, ktorej cieľom bolo posúdiť postavenie Tatranského národného parku vzhľadom na kategórie IUCN pre chránené územia, konkrétne kategóriu II., najmä v súvislosti s riešením následkov vetrovej smršti z novembra 2004. Výsledkom tejto misie je záverečná správa obsahujúca 18 odporúčaní, v ktorých si experti dali za cieľ poskytnúť svoje rady štátnym orgánom a iným zainteresovaných účastníkom, ktoré, podľa ich názoru, je potrebné uskutočniť, aby si Tatranský národný park zachoval status manažmentovej kategórie II podľa IUCN.

Záverečná správa misie IUCN a jej odporúčania sú adresované vláde Slovenskej republiky. Na zasadnutí Výboru vlády Slovenskej republiky pre obnovu a rozvoj Vysokých Tatier dňa 24. 10. 2005 (ďalej len “vládny výbor”) oslovila predsedu výboru M. Dzurindu, predsedu vlády SR, I. Trubíniová, členka Mimovládneho výboru Naše Tatry (MVNT), so žiadosťou o reakciu na uvedené odporúčania. Na základe reakcie predsedu výboru, že odporúčania sú v riešení rezortu MŽP SR a MP SR, inicioval László Miklós, minister životného prostredia SR, stretnutie so zástupcami IUCN na Slovensku a ministrom pôdohospodárstva k uvedeným osemnástim odporúčaniam. Závery so stretnutia boli zapísané a zaslané listom ministra životného prostredia na rokovanie Vládnemu výboru pre rozvoj Vysokých Tatier. K dnešnému dňu sa nimi však výbor nezaoberal. K problematike odstraňovania dreva po kalamite sa zástupcovia IUCN vyjadrili v odporúčaní 15 nasledovne:

15. odporúčanie

V územiach s navrhovaným stupňom ochrany 4 a 5 by sa nemalo odstraňovať žiadne padnuté alebo polámané drevo a nemali by sa vykonávať žiadne umelé obnovné opatrenia. V územiach s 3. stupňom ochrany by malo zostať 50 % stromov. Všade tam, kde sa odstránili padnuté alebo polámané stromy, by sa mala vytvoriť nárazníková zóna. Tam sa môžu vykonať aj určité zásahy na dosiahnutie prirodzenej obnovy.

Poznámka:

Na uvedenom rokovaní ministrov so zástupcami IUCN bolo dohodnuté, že uvedené odporúčenie bude riešené pri návrhu zonácie TANAPu.

Záznam zo stretnutia ministrov so zástupcami IUCN na Slovensku ako aj odporúčania IUCN sa nachádzajú na MŽP SR – odbore OPaK.

Odporúčania z medzinárodnej konferencie v Sielnici pri Zvolene, konanej v dňoch 18. až 21. apríla 2005 pod názvom "Strategické zámery manažmentu veternej kalamity"

Podujatia sa zúčastnilo viac ako 70 odborníkov zo 14 európskych krajín - medzi inými zástupcovia subregionálneho centra FAO (svetová lesnícka organizácia) pre strednú a východnú Európu. Cieľom seminára bola integrácia prístupu k manažmentu kalamít - zhodnotenie hlavných poznatkov, skúseností a zhodnotenie situácie po veternej kalamite na Slovensku. Na záver podujatia bol spracovaný návrh spoločných odporúčaní, kde sa v bode 12 dokumentu uvádza:

„Zabezpečiť počas procesu prijímania rozhodnutí o postihnutých lesných oblastiach (tam, kde sa zatiaľ nedosiahol konsenzus), aby bola ochrana prírodných zdrojov nadradená ostatným

rozvojovým záujmom v oblasti Národného parku, teda ponechať poškodené stromy nedotknuté a nepoužiť chemické ochranné opatrenia v 5. stupni ochrany.“

Dokument bol prijatý plenárnym zasadáním účastníkov seminára, vrátane zástupcov MP SR (Šimon, Toma, Ďurský), zástupcov LVÚ (Novotný, Zúbrik, Jankovič), ŠL TANAP (Fleischer, Koreň, Líška, Šturcel, Fabián), ZLOPT (Michelčík), Vládneho výboru (Štefanec), ÚEL SAV, IUCN, S-TANAP, MŽP SR, ŠOP SR, TU vo Zvolene, viacerých NGO a ďalších účastníkov.

Odborné články:

David R. Foster a David A. Orwing: Preventívna a kalamitná ťažba v lesoch Nového Anglicka: Keď nič nerobenie je lepšou alternatívou. Príloha č.6.

D. B. Lindenmayer a R. F. Noss: Ťažba kalamitného dreva, ekosystémové procesy a ochrana biodiverzity. Príloha č.7

Poznámka:

Autori upozorňujú na riziká riešenia kalamít odstraňovaním dreva z hľadiska ochrany ekosystémov a jednoznačne sa prikláňajú k riešeniu uvedených aktivít ponechaním územia na samovývoj.

Iné články.

L. Burdová: Premnožený Lykožrút (Tatry 5/2006) – v uvedenom článku Ing. Líška konštatuje:

„V súčasnosti už nemá zmysel , aby sme trvali na udelení výnimky na spracovanie kalamitného dreva v týchto územiach. Rýchle odstraňovanie kalamitného dreva malo zmysel vtedy keď bol lykožrút pod kôrou. Teraz , keď so stromov už vyletel, nemá zmysel aby sme toto drevo z lesa vyťahovali von.“

Celý článok je v prílohe č. 8

A. Hajdúcová Kalamita je magnet priťahujúci turistov - ako obnovovali Bavorský les a Šumavu (TV Oko)

V článku autorka hovorí s riaditeľom turistickej asociácie Východné Bavorsko o ich skúsenostiach s riešením kalamity v NP Bavorský les a o postupe MŽP ČR pri riešení podobnej situácie na Šumave, kde vyskúšali najprv model vybratia dreva a potom sa rozhodli pre bezzásahovú zónu.

Celý článok je v prílohe č. 9.

Vyhlásenia odbornej obce:

Vyhlásenie snemu SAV , Príloha č. 10.

Odporúča vláde pri odstraňovaní kalamity brať ako prioritu skutočnosť, že ide o územia národného parku , kde by sa malo pri rozhodovaní brať do úvahy:

- funkcia ochrany prírody
- zdravotno-liečebná funkcia.

Odporúčanie Slovenskej ekologickej spoločnosti , Príloha č. 11.

Odporúča vláde akceptovať

- prioritu národného parku
- urýchliť zonáciu parku
- v zóne A , ktorá je vlastnou nositeľkou medzinárodnej kategórie národného parku ponechať všetky ekosystémy na ďalší samovoľný vývoj bez zásahu človeka.

Záver k časti A:

1. Za hlavný problém pre rozhodnutie o ďalšom manažmente národného parku považujeme skutočnosť, že navrhovaná zonácia zatiaľ nie je právne záväzná.
2. V prípade, že by bola dohodnutá a právne záväzná zóna A, ktorá je vždy rešpektovaná ako bezzásahová, dal by sa očakávať minimálny odpor zo strany užívateľov lesa či už štátnych alebo súkromných.
3. Dnešné rozhodovanie o ďalšom manažmente je preto predovšetkým rozhodovaním o tom, či by dané územie malo byť bezzásahové a teda zaradené do zóny A, ktorej rozsah bol podporený odporúčaniami misie IUCN.
4. Správa TANAPu pri vydávaní stanovísk k odstraňovaniu kalamity vychádzala z návrhu zonácie a postupovala nasledovne
 zóna A – bez zásahu, bez použitia chemickej ochrany
 zóna B – ponechanie 30% biomasy (neekonomické drevo), použitie chemickej ochrany iba bodovo na odvozných miestach,
 zóna C – bez obmedzenia, okrem území NATURA – ponechanie 10% biomasy,
 Celkovo bolo použitie chemickej ochrany povolené len bodovo na odvozných miestach a skladoch.

Odborné stanoviská S-TANAPu v celej šírke zohľadnil príslušný KÚŽP v prvostupňových konaniach a MŽP SR v konaniach o odvolaní.

B. Analýza požiadavky MP SR vznesenej v návrhu zápisu zo stretnutia ministra životného prostredia a ministra pôdohospodárstva vo Vysokých Tatrách dňa 14. 9. 2006. V prílohe záznamu zo stretnutia ministrov je tabuľka obsahujúca prehľad lesných porastov a požiadavku na vyťaženie kalamitnej hmoty v objeme 53 516 m³. K jej obsahu je potrebné uviesť nasledovné:

- identifikáciou jednotlivých porastov sme zistili, že ide o porasty nachádzajúce sa v NPR Tichá dolina, NPR Kôprova dolina, NPR Važecká dolina, NPR Mengusovská dolina, NPR Štôlská dolina, NPR Velická dolina, NPR Skalnatá dolina, NPR Dolina Bielej vody, PR Grapa, PR Pavlová, PR Čikovská, NPR Belianske Tatry, NPR Javorova dolina, NPR Bielovodská dolina, vlastné územie TANAP u,
- časť porastov má v tabuľke v časti „kalamita m³“ uvedené 0, nie je jasné prečo sú porasty v tabuľke uvedené, keď nepožadujú žiadnu ťažbu,
- o časti porastov už bolo rozhodnuté právoplatnými rozhodnutiami
 - a) v ktorých nebolo povolené spracovať kalamitu
 - b) v ktorých bolo konanie zastavené (zmena stupňa ochrany z 5. na 4., je však potrebný súhlas podľa § 12 písm. g), o ten však ŠL TANAPu nežiadali)
 - c) v ktorých boli ŠL TANAPu vyzvané na spracovanie EIA posudku, ten však nepredložili a konanie bolo zastavené
 - v časti porastov konanie nebolo ukončené (ide o žiadosti o chemickú asanáciu, alebo o žiadosti, kde nebolo ukončené odvolacie konanie)
- v časti porastov, kde nebola povolená výnimka na základe požiadavky ŠT. lesov – porasty chceli ponechať na samovývoj, je v tabuľke požiadavka na spracovanie.

Poznámka: Prehľad jednotlivých porastov, ich identifikácia z hľadiska miesta, navrhovanej zóny a stavu rozhodovania orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny je v prílohe č.12.

Záver k časti B.

1. Požiadavka MP SR uvedená v tabuľke je vlastne žiadosťou na odstránenie kalamity v častiach S TANAP navrhovanej zóny A, ktorú MP SR navrhuje zaradiť do zóny B.
2. V prípade, že by sa ministri dohodli na ťažbe v rozsahu v uvedenej prílohe. Táto dohoda by bola nasledovná:

- a) V prípadoch, kde je ukončené konanie politickým rozhodnutím, po ktorom by nasledovala už iba formálna opätovná žiadosť a tentokrát kladné rozhodnutie orgánov štátnej správy ochrany prírody a krajiny. Zmenu odborného názoru by však bolo nutné zdôvodniť.
 - b) V prípadoch, kde prebieha správne konanie (či už odvolacie alebo prvostupňové) by rozhodnutie ministrov bolo zásahom do samostatnosti konania orgánov štátnej správy.
3. Vzhľadom k tomu, že vo všetkých uvedených konaniach sú účastníkmi konania aj občianske združenia, je treba očakávať pomerne veľkú mediálnu reakciu na takýto krok.

C. Odborné posúdenie požiadavky MP SR na ťažbu v rozsahu prílohy k návrhu záznamu zo stretnutia ministrov.

Pri rozhodovaní o riešení následkov vetrovej kalamity na území TANAPu vychádzala Správa TANAPu z rozpracovaného nového programu starostlivosti, ktorý zahŕňa už aj územia, ktorých ochrana vyplýva z predpisov EÚ.

Z hľadiska spracovania kalamity v navrhovanom území európskeho významu TATRY a v navrhovanom chránenom vtáčom území je dôležité vedieť:

Na spôsob spracovania kalamity a s tým súvisiacim dodržaním podmienok ochrany v týchto územiach vyplývajúcich z právnych predpisov EU sa informovala EK, ktorej sme zaslali v roku 2005 nasledovné informácie:

Na ploche navrhovaného územia európskeho významu zasiahnutého kalamitou sa uplatnil komplexný územný **diferencovaný prístup** v závislosti od výskytu, zachovalosti a významnosti biotopov a biotopov druhov:

- **plocha bez zásahu** s výmerou **276 ha** (7 % z kalamitnej plochy v nÚEV)
Ide o lokality v NPR Tichá dolina a NPR Kôprová dolina, v časti NPR Mraznica, NPR Mokriný, NPR Pramenište a NPR Studené doliny; na tejto časti sa navrhlo nespracovať kalamitu.
- **plocha 2 396 ha** (59 % z kalamitnej plochy v nÚEV), kde sa navrhlo ponechať 30 % objemu biomasy;
- **plocha 652 ha** (16 % z kalamitnej plochy v nÚEV), kde sa navrhlo ponechať 10 % objemu biomasy;
- **plocha - 730 ha** (18 % z kalamitnej plochy v nÚEV); na tejto časti sa povolilo spracovať kalamitnú hmotu bez obmedzení.

Aplikácia chemických látok

Na ploche nÚEV Tatry zasiahnutej veternou kalamitou sa realizuje:

- **umiestnenie feromónových lapačov** na podkôrny hmyz v celom nÚEV Tatry zasiahnutom kalamitou (4 054,3 ha) do konca roku 2006;
- **na ploche 2 396 ha** (59 % z kalamitnej plochy) použitie **chemickej asanácie** bodovo od júna 2005, a to len na odvozných miestach;
- **na ploche 652 ha** (16 % z kalamitnej plochy) **a na ploche 730 ha** (18 % z kalamitnej plochy) **pozemná aplikácia** chemických látok bodovo od júna 2005 a len na odvozných miestach a v porastoch, kde nebude možné kalamitné drevo včas spracovať alebo mechanicky asanovať. Chemické látky boli úplne **vylúčené na ploche 276 ha** (7 % z kalamitnej plochy).

Lesné cesty

Pre dopravné sprístupnenie sa navrhlo využívať existujúcu cestnú sieť.

Manažmentové opatrenia v navrhovanom chránenom vtáčom území Tatry a v území európskeho významu sú rovnaké, nakoľko sa tieto územia v časti postihnutej kalamitou (v nCHVÚ 728,6 ha) prekrývajú. Opatrenia vychádzajú z aktuálneho výskytu jednotlivých druhov a stavu ich biotopov:

- **plocha bez zásahu** - cca **250 ha** (34 % z plochy nCHVÚ zasiahnutej kalamitou), z toho cca 220 ha v NPR Tichá dolina a NPR Kôprova dolina, cca 30 ha v NPR Važecká dolina;
- **plocha** – cca **180 ha** (25 % z plochy nCHVÚ zasiahnutej kalamitou); na tejto časti sa navrhlo ponechať 30 % objemu biomasy a tiež všetky stojace zlomy a drevnú hmotu, ktorú už opustil podkôrny hmyz;
- **plocha - 100 ha** (14 % z plochy nCHVÚ zasiahnutej kalamitou), na tejto časti sa navrhuje ponechať 10 % objemu biomasy a tiež všetky stojace zlomy a drevnú hmotu, ktorú už opustil podkôrny hmyz;
- **plocha - 200 ha** (27 % z plochy nCHVÚ zasiahnutej kalamitou), na tejto časti sa spracuje kalamitná hmota bez obmedzení.

Zásahy rešpektujúce uvedené nepovažovala Správa TANAPu za závažný zásah do predmetu ochrany uvedených území. Uvedený postup sa dodržal v tom zmysle, že v kľúčových dolinách Tichej a Kôprovej doline bolo navrhnuté spracovanie posudku EIA, ktorý ŠL TANAPu odmietli spracovať a konanie je zastavené.

Pri povoľovaní akýchkoľvek zásahov (plánov a projektov), v navrhovaných územiach európskeho významu a v chránených vtáčích územiach, ktoré priamo nesúvisia s lokalitou alebo nie sú nevyhnutné pre starostlivosť o ňu a pravdepodobne budú mať na ňu významný vplyv buď samostatne alebo v kombinácii s inou činnosťou, musí ich povoleniu predchádzať posúdenie predpokladaného vplyvu požadovanej činnosti na lokalitu z hľadiska cieľov a predmetu jeho ochrany.

Zjednodušene povedané, ak príslušný kompetentný orgán, ktorý ma na starosti manažment územia vyhodnotí (v našom prípade S-TANAP), že nejaká činnosť môže mať významný vplyv na lokalitu, musí povoleniu tejto činnosti predchádzať jej posúdenie podľa zákona EIA.

Správa TANAPu vyhodnotila, že pri rešpektovaní jej vyššie uvedeného diferencovaného prístupu nepôjde pri odstraňovaní kalamity o významný vplyv, ale pri nerespektovaní týchto zásad, odporučila v súlade s právnymi predpismi posúdenie požadovaného zásahu cez proces EIA. Túto zásadu uplatnila aj v prípade tlaku na povolenia ťažby v Tichej a Kôprovej doline.

Záver k časti C:

1. **Požiadavku na spracovanie kalamity v rozsahu tabuľky, ktorá tvorí prílohu návrhu záznamu zo stretnutia ministrov je v navrhovanom území európskeho významu Tatry a v navrhovanom chránenom vtáčom území TATRY nutné posúdiť z hľadiska jej vplyvu na priaznivý stav predmetu ochrany uvedených území.**
2. **Záver v bode 1 podporuje aj list EK zo dňa 12.9.2006 (zaslaný zatiaľ len elektronickou poštou) v ktorom EK požaduje zaslanie podkladov preukazujúcich dodržanie článku 4 a 6 smernice 92/43/EHS pri realizácii projektu odstraňovania dreva po kalamite z novembra 2004 vo Vysokých a Nízkych Tatrách. List EK je v prílohe č.13.**

D. Skúšobné posúdenie vplyvu odstránenia kalamity v Tichej a Kôprovej doline na priaznivý stav biotopov a druhov, ktoré sú predmetom ochrany v uvedenom území.

Uvedené posúdenie spracované Správou TANAPu je v prílohe. Z materiálov vyplýva, že odstránením kalamity by došlo k zhoršeniu biotopov, z priaznivého na nepriaznivý stav. Posúdenie priaznivých stavov pred a po kalamite je uvedené v prílohe č.14.

Ide o metodiku hodnotenia stavu biotopov európskeho významu (Polák, Saxa, 2005) Cieľom S-TANAP bolo ohodnotiť jednak súčasný stav biotopov, jednak prognózovať ich stav po prípadnom spracovaní kalamity. Tento postup sa však ukázal ako nie celkom preukazný, pretože takéto hodnotenie narazilo na viacero problémov. Prvým z nich bol výber plochy, ktorá sa má hodnotiť:

- v prípade, že hodnotená plocha zahŕňa celú výmeru biotopu pred kalamitou a súčasná kalamita tvorí len jej časť, váha stavu kalamitiska pre hodnotenie celej plochy je len malá (úmerná podielu kalamitiska na celkovej výmere biotopu) a spracovanie/nespracovanie kalamity len málo ovplyvní stav celého biotopu,
- v prípade, že hodnotená plocha zahŕňa len výmeru kalamitiska, spracovanie/nespracovanie kalamity ovplyvní stav celého biotopu výraznejšie (nie však rozhodujúco), na druhej strane však už stav biotopu pred prípadným spracovaním kalamity bude nepriaznivý.

Ďalšími problémom je predpovedanie vplyvu zásahu. Samotná metodika hodnotenia stavu biotopov je založená na kvantitatívnych kritériách a identifikátoroch, pri ktorých dodržaní (napr. ponechaní požadovaného relatívne malého počtu kusov mŕtveho dreva) sa stav biotopu z pohľadu metodiky nezhorší. Treba upozorniť, že daná metodika bolo vytvorená pre hodnotenie stavu stojacich lesných porastov, nie pre rozhodovací proces o spracovaní/nespracovaní kalamít. Stav biotopov z hľadiska území NATURA 2000 v nijakom prípade nepredstavuje jediné kritérium využiteľné v rozhodovacom procese. Ďalšie dôvody, ktoré je potrebné pri rozhodovaní vziať do úvahy sú v prílohe č.15.

Záver k časti D.

- 1. Vzhľadom k „spochybniteľnosti“ metodiky vytvoriť pracovnú skupinu z odborníkov z oboch rezortov a metodiku upraviť aj na prípady posudzovania zásahu do biotopu poškodeného kalamitou.**

E. Stanovisko k neukončeným podaniam uvedeným v návrhu záznamu zo stretnutia ministrov.

Podanie č. 1424/2/2/2004 – časť ide o žiadosť o odstránenie kalamity v Tichej a Kôprovej doline, kde bolo konanie prerušené a žiadateľ vyzvaný na predloženie posudku EIA. Žiadateľ posudok nepredložil **konanie bolo zastavené** rozhodnutím KUŽP dňa 22.9.2006.

Podanie č. 1424/2/2/2004 – časť - ide o rozhodnutie č. 1/2006/00037-100/KM, ktoré je v odvolacom konaní na MŽP SR. Predpoklad vydania rozhodnutia je do konca septembra 2006.

Podanie č. 1424/2/2/2004 - časť – **konanie ukončené**, rozhodnutie je právoplatné, potvrdené v odvolacom konaní. Išlo o riešenie kalamity v lesoch Mesta Kežmarok.

Podanie 1551/2/1 – **konanie ukončené**, rozhodnutie je právoplatné, potvrdené v odvolacom konaní.

Podanie 691/F – ide o odvolanie voči rozhodnutiu KUŽP Prešov, ktoré bolo doručené na MŽP SR 28.8.2006. Predpoklad vydania rozhodnutia je do 30 dní.

Podanie F/2006/001154 – ide o konanie KÚŽP Prešov o povolenie spracovania podkôrnikovej kalamity, rozhodnutie bude vydané do 2.10.2006.

Podanie F/2006/001155 – ide o konanie KÚŽP Žilina, rozhodnutie vydané 24.8.2006. Št. lesy sa odvolali listom doručeným na KÚŽP 11.9.2006.

Tabuľka odvolaní je v prílohe č. 16.

Záver k časti E.

1. Zo 7 podaní, ktorých neukončenie v zápise MP SR namieta sú k dnešnému dňu 3 ukončené právoplatným rozhodnutím, 2 sú na MŽP SR, rozhodnutia budú vydané do konca septembra. V jednom prípade ide o začaté prvostupňové konanie (KÚŽP Prešov), v jednom prípade ide o konanie KÚŽP Žilina, ktorý môže rozhodnúť v autoremedúre alebo zašle odvolanie na MŽP SR.

Záver

Za rozhodujúce pre stanovenie ďalšieho postupu považujeme zváženie nasledovných skutočností:

- existenciu stanoviska MŽP SR zaslaného EK v roku 2005, v ktorom sme deklarovali diferencovaný prístup k riešeniu následkov kalamity s bezzásahovou zónou,
- právnu stránku veci (ukončené správne konania, nebezpečenstvo z obvinenia zasahovania do nezávislého rozhodovania správnych orgánov, dodržane právnych predpisov EU pretransponovaných do zákona č. 543/2002 Z.z. o ochrane prírody a krajiny, vyhlášky MŽP SR č. 24/2003 Z.z. a zákona č.24/2005 o posudzovaní vplyvov na životné prostredie),
- existenciu listu EK z 12. 9. 2006, ktorá sa zaujíma o doterajší postup, ktorý bol zatiaľ v súlade s právnymi predpismi aj listom z roku 2005,

Preto odporúčame požiadavku MP SR riešiť, dodržaním existujúceho postupu a požiadavke nevyhovieť. V prípade, že bude požiadavka pretrvávajúť majú ŠL TANAPu zákonnú možnosť jej posúdenia procesom EIA. V prípade, že jeho výsledkom bude, že nemá negatívny vplyv na priaznivý stav dotknutého územia z hľadiska jeho ochrany, je možné ťažbu povoliť.

S pozdravom

RNDr. Jozef Kramárik
generálny riaditeľ sekcie

Vypracovali: A.Jusková, R. Oružinský
z podkladov ŠOP SR, S-TANAP a MŽPSR

